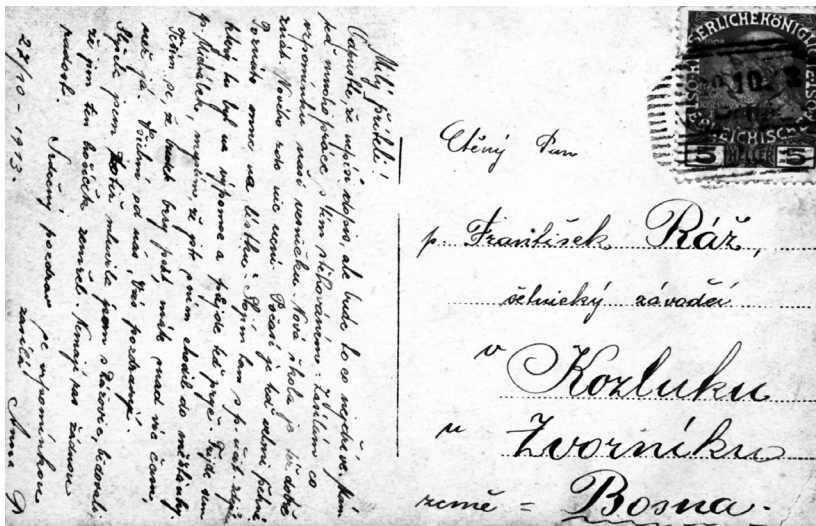

Slečna učitelka a četnický závodčí

Přiznám se, že vztah budoucích rodičů Vladimíra Ráže, Anny Pincové a Františka Ráže, mě přitahoval tím víc, čím méně se o něm dá – vlastně již téměř po sto letech – zjistit. Vladimír Ráž za svého života neposkytl příliš mnoho rozhovorů, a pokud už svolil, pečlivě vážil slova. O své mamince ovšem občas vyprávěl. Říkal, že mu hodně četla, díky ní si zamiloval verše, pohádky a líbeznou mateřštinu. O tatínkovi v rozhovorech nemluvil. Jistě měl své důvody. Jedním z nich byl fakt, že tatínek František sloužil u armády ještě za Rakouska-Uherska a za první republiky a o tom by se dalo těžko otevřeně hovořit v dobách, kdy u nás vládl socialismus. A v novém, polistopadovém zřízení se ho už žádný novinář na tatínka neptal – možná proto, že to nikoho ani nenapadlo. Nemyslím si, že by Vladimír svého otce neměl rád, a proto v rozhovorech snad stranil mamince. Spíš k ní měl povahově blíž, nacházel u ní větší porozumění pro svou romantickou duši a pro své umělecké sklony. Když

Anna píše Františkovi do Kozluku

byly za války zavřené vysoké školy, a Vladimír tedy nemohl studovat medicínu a zvolil místo toho konzervatoř, otec mu řekl: „Však ty se na medicínu vrátíš.“ Uměleckou školu bral na milost jen jako náhražku, za jiných okolností by synovu volbu schválil jen stěží.

Ale vraťme se k příběhu Vladimírových rodičů. Budoucí maminka Anna se narodila 29. září 1886 v pošumavské obci Neurazy mezi Nepomukem a Plánicí. Když jí byly čtyři roky, byl její tatínek Jan Pinc povolán do nedalekého Kramolína jako správce školy. V Kramolíně 28. srpna 1888 přivedli na svět Josef a Marie Rážovi syna Františka. K prvnímu setkání s Annou mohlo dojít v době, kdy se oba stali žáky zdejší jednotřídky. Děti v té době ve zdejším regionu postupně přibývalo, a tak Zemská školní rada rozhodla o stavbě větší školní budovy, která byla zkolaudována v září 1913. To už do ní chodilo kolem stovky žáků.

František Ráž pokračoval ve studiu na měšťanské škole v Nepomuku a brzy se měl vydat ještě mnohem dál do světa. Pátého října 1905 narukoval k hudbě pěšího pluku č. 77 v Přemyšli. Tady, v halič-

ské rovině, kudy do Evropy odjakživa směřovala vojska z východu, vyrostla jedna z největších rakousko-uherských vojenských pevností, která měla chránit starý kontinent před ruskými hordami. Pětačtyřicet kilometrů vnějšího opevnění, dvačtyřicet pevností pro pěšáky a pětadvacet dělostřeleckých pevností. Vnitřní patnáctikilometrové opevnění zahrnovalo další pevnosti, sklady, prachárnu, kasárna, dílny, silnice... František tu naštěstí boje první světové války nezažil, sloužil zde jen do 4. září 1909 a dosáhl hodnosti desátníka. Možná mu k povýšení dopomohl jeho hudební talent – ovládal prý velmi dobře hru na několik nástrojů. Proč se právě tehdy rozhodl přestoupit k četnictvu, netušíme. Každopádně ho tohle rozhodnutí přivedlo do četnické školy v bosenské Tuzle. Odtud se dostal na četnickou stanici Kozluk, kde setrval do konce roku 1913.

František Ráž (druhý zprava) v roce 1910 v Kozluku s dalšími četníky

Právě z druhé poloviny roku 1913 se zachovaly dvě pohlednice, které Anna Pincová poslala Františkovi, četnickému závodčímu, do bosenského Kozluku u Zvorníku. Je tedy zřejmé, že Anna, v té době sedmadvacetiletá, byla o Františkově putování dobře informovaná a jako cílevědomá svobodná žena ho alespoň na dálku zahrnovala pozorností. Ani ona po těch pár let, kdy se jejich cesty rozešly, nezahálela. Díky vysvědčením, která se dodnes zachovala v hnědých oprýskaných deskách, víme, že se z Nepomucka, kde v letech 1900 až 1904 navštěvovala školu pro šití prádla a ozdobné práce, vydala do Prahy. Tady se zapsala na Obchodní a průmyslové pokračovací dívčí škole Ženského výrobního spolku českého, odbor literní a škola ručních prací. Na vysvědčení z roku 1905 je podpis Elišky Krásnohorské, starostky spolku. Pro zajímavost – ve škole měli češtinu, počty, kreslení (včetně kreslení vzorů a stříhů), vychovatelství, vyšívání, šití prádla, háčkování, drhání, látání... Anna nezameškala ani jednu vyučovací hodinu, podrobila se zkoušce způsobilosti ze ženských ručních prací

Škola, ve které slečna Anna působila

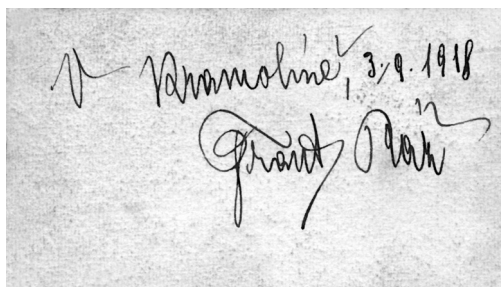

Mladí manželé v Sarajevu v roce 1918

pro školy občanské a měšťanské a stala se tak (cituji z vysvědčení vydaného c. k. českým ústavem ke vzdělání učitelek v Praze) „způsobitou býti učitelkou ženských ručních prací na obyčejných školách obecných s českým jazykem vyučovacím.“ To muselo být pro slečnu Annu velké vítězství. Odmalička ji bavily ženské ruční práce, také ráda četla a měla i určité pedagogické vlohy, a najednou se v jejím životě vyskytla šance všechno spojit dohromady. Však si hned podala žádost: *„Slovutná c. k. okresní školní rada v Přešticích! V účtě podepsaná žádá slušně o udělení místa industriální učitelky při obecné škole dvouřídni v Kramolíně. Vzhledem k tomu, že dosavadní industriální učitelka v Kramolíně paní Josefina Peková dnem 31. prosince 1905 místa svého se vzdává, prosí v účtě podepsaná, by jí uprázdněné místo od 1. ledna 1906 dobrotivě uděleno bylo.“* Text nám dnes může znít příliš poddajně, ale musíme si uvědomit, že s úřady se za Rakouska-Uherska asi nejednalo snadno. Navíc povolání ženské učitelky na venkově ještě stále nebylo příliš běžné, veřejné mínění na ně dlouho pohlíželo jako na „mužatky bez pelu ženskosti, ženy protivně emancipované.“ Anna však „protivně emancipovaná“ rozhodně být nechtěla, a proto pravidelně psala pohlednice a psaníčka Františku Rážovi až do daleké Bosny. Nechala se vyfotografovat na kraji vesnice s jakýmsi mužem a v říjnu 1913 na tuto pohlednici psala o škole v Kramolíně, kde již několik let pilně učila: *„Milý příteli, zasílám vám co vzpomínku naší vesničku. Nová škola je již též dobře znát. Poznáte mě na lístku. Stojím tam s panem učitelem zdejší, který tu byl na výpomoc a půjde teď pryč. Přejde sem pan Michálek, myslím, že jste s ním chodil do měšťanky. Těším se, že budete brzy psát...“* Dvacátého třetího prosince pak Františkovi poslala vánoční pozdrav a děkovala za dopis.

František se v roce 1914 dostává do školy pro zástupce velitele četnické stanice v bosensko-hercegovinské Tuzle. Nedaleko odtud, v Sarajevu, dojde 28. června 1914 k atentátu na Františka Ferdinanda d'Este, arcivévodu a následníka rakousko-uherského trůnu. Svět je na pokraji první světové války... František Ráž se stává ve-

litelem stanice v Drinači a je povýšen na strážmistra. Válečná vřava se mu naštěstí vyhne. V říjnu 1916 je přeložen k vojenskému pěšímu pluku č. 1 a vykonává úřednickou práci na vojenském referátu magistrátního úřadu v Sarajevu.

František Ráž si poznamenal datum sňatku

V říjnu 1917, tedy ještě během války, byla Anna pověřena učit v kramolínské škole i za mobilizovaného učitele Josefa Michálka a za to jí c. k. zemská školní rada schválila remuneraci neboli mimořádnou peněžní odměnu ve výši 640 korun ročně. Slečna Anna tak dosahuje svého nejvyššího příjmu, ale dlouho si jej neužije. Přesně za rok je její výplata zastavena: Třetího září 1918 se totiž šťastně vdá za vytouženého Františka Ráže. Svatba se konala v Kramolíně, dochovaly se i fotografie. František v té době však stále působil v Sarajevu, zřejmě dostal pár dnů volna a pak se musel vrátit do služby. Anna jela samozřejmě s ním. V rodině se po leta tradovala historka, že vagon s její výbavou se ve válečném zmatku ztratil, a tak si novomanželé Rážovi museli vzít půjčku a vše potřebné si zakoupit. Od těch dob jim nezbylo, než se chovat velmi spořivě, aby našetřili peníze na splátky. V pozdějších letech František Ráž dokonce žádal podpůrný vojenský fond o novou půjčku a opakovaně obdržel podporu z úroků vojenských nadací. Živit rodinu z úřednického platu, byť vojenského, nebylo zřejmě ani za první republiky úplně snadné.